

1 DECEMBRIE

De la Facere și pînă la Mărea Unire, poporul român a îndurat și a îndurat... Il încolțise lumea mare și tare din toate părțile, lume vicleană ce-i voia pieirea. Dar, ca una dintre cele mai mari minuni ale lumii a-cesteia, neamul nostru românesc, împotriva tuturor vicisitudinilor, n-a pierit. Dimpotrivă. A rezistat ca un erou torturilor fizice și spirituale, o generație trecînd altei generații ștafeta încrederii în steaua unor zile mai bune, în steaua Unirii.

Pus în jug, tras pe roată, ucis, furat de limba și datina strămoșească, neamul nostru, al românilor, crescut ca o pădure nemuritoare în jurul Carpaților, a rezistat și pentru că a crezut dintotdeauna în adevărul din care s-a născut.

Veac după veac au trecut dînd speranței românilor noi sensuri, mai mari

EDITORIALUL ZILEI

amplitudini, înlocuind iluzia cu visul, visul cu fapta. Așa a venit anul de grație 1859, după temeinicul an al deșteptării, 1848. O primă poartă a fost deschisă. Moldova și Țara Românească se întrupaseră în „pohta” marelui voievod Mihai, devenind România.

A trebuit să mai treacă peste o jumătate de secol pentru ca Basarabia, Bucovina și... la 1 Decembrie 1918 mîndra și frumoasa Transilvanie să întregască România, s-o aducă la numitorul comun și firească al tuturor speranțelor, dînd „pohte” întîiului Mihai al românilor mărirea pe care o merita cu prisosință și neamului nostru o țară a lui, între hotarele căreia să devină o națiune de luat în seamă, în care fiecare om, român sau minoritar, să-și poată exprima personalitatea.

La 1 Decembrie 1918, în cea mai sfîntă zi a vieții noastre, la Alba Iulia, a fost consfințită de către românii înșiși, de către stăpînii de drept ai Transilvaniei, Unirea acestei provincii cu Țara, a Ardealului care de-a lungul multor veacuri a fost batjocorit, supus unor torturi morale și fizice de neînchipuit, a Ardealului care pur și simplu a fost martirizat. Pentru că dușmanii au dus o aspră și necugetată politică de deznationalizare a românilor din Ardeal, crezînd că pot face ceea ce n-au izbutit alții — trecătorii barbari — în sute de ani.

Atunci, la 1 Decembrie 1918, clopotele bisericilor din Transilvania au bătut pentru România, pentru fericita zi în care românii au hotărît, cu mic cu mare, țărani, intelectuali și muncitori, că nu mai pot trece prin lume cu fruntea sus decît uniți în una și aceeași țară.

De fapt ne și mirăm de ce, încă de atunci, această zi de 1 Decembrie n-a fost declarată Ziua Națională a românilor, de către românii înșiși care au acceptat, de voie de nevoie, mai mult siliti, desigur, să sârbătorească vreme de peste 70 de ani, nașterea țării lor întregite în alte zile care nu aveau nimic comun cu această mare împlinire românească.

Să păstrăm, dar, un moment de reculegere, în această sfîntă zi, în memoria tuturor celor care s-au jertfit pentru această zi și pentru ca această zi să poată fi sârbătoarea de suflet și speranță a poporului român care, tot ce jertfe de sînge, a izbutit să readucă între noi democrația, demnitatea și libertatea.

TRIBUNA

Tribuna

COTIDIAN INDEPENDENT DIN JUDEȚUL SIBIU

IMNUL UNIRII

Cu prilejul Marii Adunări din Alba Iulia, 1 Decembrie 1918

Neam român din patru unghiuri, fruntea ți-o ridică sus,
Căci din somnul cel de moarte înviat-ai ca Iisus!
Lanțul sclavului de veacuri azi îl scuturi la pămînt!
Iar dușmanii tăi ca pleava umblă-acum bătuiți de vînt,
Ce-ai vrut ca să-ți răpească Legea ta și graiul tău
Au ajuns de-ocara lumii sub blestemul cel mai rău.

Neam român, ridică-ți glasul, căci și cerul și pămîntul
Vreau acum să te asculte, să-ți audă azi cuvîntul.
În cetatea ta străbună, ridicată de Traian,
Azi se-nalță a doua oară falnic vulturul roman
Și cu ochii lui cei ageri spintecă văzduhul mare
Neamului român să-i pună nouă și drepte hotare.

Neam român, îndreaptă-ți ochii, spre cetatea-n care odată
A intrat Mihai Viteazul cu viteaza lui armată.
Nu vedeți voi pe ruina zidurilor învechite
Umbră lui, care vestește vremurile împlinite
De-a lua în stăpînire pe vecia vecilor
Ce dușmanii îi răpiră tilhărește, prin omor?

Neam român, tu și urechea ți-o apleacă și ascultă,
Căci povestea ta e lungă și durerea ta e multă.
Mut ai fost tu pînă astăzi și de-ai vrea ca să mai taci
Ar vorbi în lumea largă pietrele pe care calci.
Schingiurile lui Horea cum pot rămînea uitate?
Horea, care-întîi strigase: „Împărate, fă dreptate!”

Neam român, pînă acum toate ți-au fost în zadar
Și revolta cu puterea, ca și ruga la altar,
Căci dușmanii te-mpărțiră — să te poată stăpîni.
Astăzi însă într-un cuget și-ntr-un simț ne vom uni
Și vom spune-n lumea mare că sîntem aceiași fii
Noi, români din patru unghiuri și din patru-mpărții.

Ion BAILA

„Românii din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918, au decretat unirea lor și a acestor teritorii cu regatul român. Prin această unire, după cea a Basarabiei, apoi a Bucovinei, s-a împlinit visul de o mie de ani al Neamului românesc: Unirea într-un singur stat a tuturor Românilor. Această unire este o pretențiune a istoriei și o cerință a civilizației omenesti...”

VASILE GOLDIS

1 DECEMBRIE—ziua mării Uniri,
Ziua Națională a României

Sute de ani pămîntul și poporul românesc al Transilvaniei au tinjît într-o configurație politică străină de rosturile lor firești. Intrată în primele secole ale mileniului actual în orbita regatului feudal ungar — după multe veacuri de istorie românească, anterioară iarăși cu multe veacuri venirii ungarilor în Europa —, Transilvania nu s-a putut încadra niciodată deplin în ideea regatului ungar. Caracterul ei etnic a rămas preponderent românesc de-a lungul tuturor secolelor, la fel legăturile multiple, în pofida granițelor artificiale despărțitoare, cu țările surori

extracarpătice, Moldova și Țara Românească, s-au consolidat cu temeinicie în timp, deși noua stăpînire ungară s-a străduit a se înfînge în solul ei nu numai prin forță politică, ci și prin implantări de coloniști străini și prin organizarea de instituții feudale care au exclus pe români din viața de stat, i-au împins dincolo de bariera legii, socotindu-i tolerați în propria lor țară. Principii maghiari ai Transilvaniei de sub suzeranitatea turcilor au desăvîrșit în secolele XV—XVII opera de spoliatare a poporului românesc de aici. Servituțiile impuse țăranului român transilvan

nu cunosc măsură, în această epocă neagră, iar persecuțiile religioase împotriva ortodocșilor — due pentru înfrînta dă-tă faima suferințelor pe care românii le suportă cu scrișnire din dinți. Nici instalarea habsburgilor la sfîrșitul veacului al XVII-lea și crearea Marelui Principat al Ardealului nu curmă opresiunea politică și religioasă, ci o lărgesc adăugîndu-i o fiscalitate cruntă și o supraveghere polițienească a aspirațiilor sale naționale și spirituale. Și totuși zorile epocii de libertate

(continuare în pag. a II-a)
Mihai RACOVITANPresa sibiană de la 1918 pe baricadele
luptei pentru Unire

3. Așadar, hotărîrea era luată. „Telegraful Român” din 23 noiembrie 1918 publică manifestul Marelui sfat al națiunii române din Ungaria și Transilvania „către popoarele lumii” în limbile română și franceză. Manifestul se încheie cu cuvintele: „Națiunea română din Ungaria și Transilvania speră și așteaptă că în năzuința ei pentru libertate o va ajuta întreg neamul românesc cu care una vom a fi de aici înainte în veci” (Telegraful Român nr. 124 din 23 nov. 1918 — „Către popoarele lumii”).

Același ziar, în numărul din 24 noiembrie, scrie: „E rîndul nostru acum. Națiunea română din Ungaria și Transilvania are să-și spună cuvîntul său hotărîtor asupra sorții sale și acest cuvînt va fi respectat de lumea întreagă (Telegraful Român nr. 125 din 24 nov. 1918). Se publică totodată anunțul prin care se convoacă „Adunarea Națională a națiunii române din Ungaria și Transilvania la Alba-Iulia, cetatea istorică a neamului nostru, pe ziua de Duminecă în 18 Noiembrie v. (1 Decembrie st. n.) a.c. la orele 10 a.m.” (Telegraful Român nr. 125 din 24 nov. 1918). Se dau în continuare normele de reprezentare pentru toate categoriile de cetățeni români, bărbați și femei, indiferent de profesie, categorie socială și religie.

În zilele premergătoare adunării, în ținuturile locuite de români se fac peregături febrile pentru a se întîmpina cum se cuvine marea sârbătoare. Cu două zile înaintea evenimentului „Telegraful Român” publică o însemnare în care surprinde starea de spirit a populației în acele zile. „În zarea primenită de năpreznica furtună a singelui, fulgeră. Fulgeră fără zăbavă... E spada însingurată încă a arhanghelului Voievod Mihai Viteazul. Ea fulgeră, de dincolo de moarte, din împărăția veșniciei. Și fulgerarea ei învăluie în lumină dumnezeiască toate olaturile locuite de români. Trezește simțuri. Deșteaptă nădejdi. Îndeamnă la drum, la drumul de veșnică biruință spre Bălgradul lui atît de drag, la înfăptuirea visului mare și sfînt, căruia, dîndu-i mărirea înfăptuire s-a jertfit. Buciumul de chemare zgudue văzduhul. E buciulul craiului vestit al munților, al lui Iancu...”

... Da, Bălgradul e cetatea visurilor noastre de durere și de biruitoare mîngiere” (Telegraful Român, nr. 128 din 29 nov. 1918 — „Ne cheamă Bălgradul”). Iar în preziua adu-

(continuare în pag. a III-a)
Nicolae ACHIMAnul CVI,
nr. 262
Simbătă
1
Decembrie
1990
4 pagini
1 leu

„Adunarea de la Alba Iulia ținută în 1 Decembrie 1918 a votat pe vecii vecilor unirea cu frații din Regatul României și Basarabia.

De aici încolo sîntem o singură țară și un singur neam de la Nistru pînă la Tisa și nu va mai fi putere în lume ca să ne mai poată despărți”.

GH. POP DE BĂSEȘTI

Bat clopotele la Alba

De departe și de demult,
din gîle sfîntită cu oase
și lacrimi, cu stropi de sînge
și sudoare, cu dangăt de
clopot și fruntea smerită
la icoane urcă spre noi
ziua cea Mare a Neamului.
Urcă pe drum răzvrătit du-
pă o sfîntă și cumplită le-
ge, din care gem durerile
unei Transilvanii răpîte și
frînte pe roată.

Cîntă moșii cu pumnii a-
dunați pe o ghioagă singe-
rînd de înfrîngeri. Se tin-
guie strămoșii mei din Măr-
ginime „de-a pururi fără
crezămînt / la Dumnezeu,
acolo-n cer / Și la-mpăra-
tul pe pămînt”.

Cînd ingenunchează vin-
tul în cîmpia Transilvaniei,
auzi iarba crescînd colin-
dată de miresme sub ca-
rele lancelui.

Bat cu fulgere de argint
prin toate furtunile veacu-
rilor clopote în catedralele
Transilvaniei, sfînt templu
al suferinței.

Adăpostim în suflet cro-
nica scrisă pe frunză de
codru și pe toți căzuții făr-
ră mormînt, fără de care
eternitatea noastră ar fi
fost pradă ciinilor.

Plecăciune smerită către
cîtorii acestui pămînt ro-
mănesc cu „codrii verzi de
brad pe cîmpuri de mătă-
să”, rai de floare zugrăvit
în liniște de taină și pîndit
de ochi răi.

Să nu uităm că nu sin-
tem urmași de barbari. Să
ne întorcem cugetul și
pașii spre Ardealul patimi-
lor, să spargem paharul cu
venin, să ne închinăm cu
inima curată la altarul tri-
color, să fim măcar pentru
o zi puterea roș-galben-al-
bastră.

Bat clopotele la Alba
cum n-au mai bătut vreodată.
De departe și de de-
mult... Ne este dor de
pace și liniște, de zîmbete
și flori.

Ileana STOICA

Omagiu
eroilor

Astăzi, 1 Decembrie, cu prilejul Zilei Naționale a României vor avea loc depuneri de coroane întru cinstirea eroilor și martirilor care s-au jertfit pentru libertatea și neațirna-re neamului. Depunerile se vor face după următo-rul program: la cimitirul Eroilor români din 1944, Pădurea Dumbrava — la ora 9,45, la cimitirul Eroilor Revoluției — ora 10,45, la cimitirul Eroilor români de la 1916, Dealul Dăii, ora 11, la cimitirul Eroilor români din 1916, Șelimbăr — ora 10, la cimitirul Eroilor din Veste (pădurea Veste-m) — ora 11, la Monu-mentul Eroilor din U.M. 01473 (Școala I. Vodă) — ora 10.

Sînt invitați să participe rudele celor căzuți, vete-rani de război, reprezen-tanți ai autorităților, pu-blicul larg.

1 DECEMBRIE — ZIUA MARII UNIRI, ZIUA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

(urmăre din pag. 1)

găsesc Transilvania pătrunsă de ideea românismului.

Sînt mai bine de două veacuri și jumătate de cînd există o mișcare națională programatică la românii transilvăneni. Plămădită sub înfrîngerea contactului cu cultura Apusului, strălucita pleiadă a cărturarilor ardeleni formulează în 1791, prin **Supplex Libellus Vlachorum**, un program de luptă și de solidaritate națională, iar în vîltoarea revoluționară a anilor 1848—1849 obiectivul politic se limpezește, aspirațiile se largesc și omogenitatea masivă a pămîntului românesc își cere, de-acum drepturile firești.

De la 1867, înglobarea forțată a Transilvaniei la Ungaria — pentru prima dată în istoria atît de zbuciumată a acestui pămînt românesc — și așezarea dualistă a Monarhiei habsburgice sporesc apăsarea jugului dușman și provoacă o luptă de rezistență și de eliberare ce nu poate fi oprită în creșterea ei. Partidul Național Român din Transilvania, constituit în 1881, și comitetul său de conducere organizează rezistența care, fie că s-a manifestat în forme „pasiviste” sau „activiste”, a afirmat conștiința românească și a pregătit drumul dezrobirii.

Primejdia în care s-au aflat românii transilvăneni după 1867 a fost într-adevăr gravă. Acțiunea de maghiarizare — devenită politică de stat — era înăpusă prin administrație și școală, printr-o diabolică chibzuință politică de excludere a elementului românesc din orașe și din centrele industriale nou create, prin boicotul întreprinderilor românești și prin persecuția sistematic organizată a instituțiilor

lor financiare, bănci și cooperative, prin colonizări menite a străpunge blocul românesc, printr-o politică agrară care a pauperizat pe țaran și l-a constrîns să emigreze în masă din anumite regiuni, prin legi care loveau în autonomia Bisericii Române, prin maghiarizarea numelor de familie și a toponimiei ș.a.m.d. Odată însă cu această politică sovîină aplicată fără scrupule s-a întîlit și rezistența românilor, care au apărut cu extremă energie tot ceea ce aparține patrimoniului național. Nici marele Memo-

Unitatea națională — Împlinire de destin

Transilvania devenise astfel unul din punctele nevralgice ale Monarhiei austro-ungare, iar situația românilor înglobați cu forța Ungariei constituia de acum o problemă europeană. Acest caracter l-a îmbrăcat lupta românilor de aici mai ales datorită faptului că tînărul regat român, în plină consolidare și afirmare, se lupta strîns de teritoriul ei, învăluindu-i hotarele, supraveghindu-i, pulsul și pregătindu-i reintegrarea în unitatea politică a neamului.

Intr-adevăr, în ce privește România și Ungaria, războiul mondial avea să decidă cu privire la soarta celor 3,5 milioane de români din Transilvania, care secole îndelungate zadarnic și-au pretins dreptul la libertate națională. Lupta a durat fără întrerupere între români și unguri, căci nu putea fi vorba de o conciliere în sensul dorit de stăpînirea ungurească, ca românii să se obișnuiască cu gîndul de a rămîne sclavii Ungariei.

Lupta aceasta a culminat cu primul război mondial,

rand din 1892, de larg răsunet internațional, înaintat împăratului din Viena, nu a determinat oprirea persecuțiilor. Din contră, asistăm pînă în anii primului război mondial la o acțiune concertată a guvernărilor de la Budapesta de desființare a națiunii române, atacînd cu insistență limba, biserica și școala, proprietatea, libertatea gîndirii, presa, dreptul de asociere și tot ce poate constitui patrimoniul inalienabil al unei națiuni care își respectă tradiția și demnitatea.

cînd vechea României a socotit că a sosit momentul de a ridica arma pentru salvarea fraților de un sînge, asupriți de atîta vreme. Așadar, România nu a ocupat Transilvania pe simplul drept al for-

a devenit în epoca modernă tot mai discutată și mai subredă. În evul mediu ea se menținu pe baza dreptului cuceritorului, care își păstra prada cu arma. Din secolul al XVIII-lea Ungaria era însă în conflict cu un principiu istoric ce bătea cu insistență la porțile ei: **principiul naționalităților**.

A trebuit să vină războiul mondial ca Ungaria să fie încadrată în mersul istoriei. Punctul 10 din proclamația președintelui W. Wilson, dată în ianuarie 1918, este un document istoric care atestă că aliații au urmărit, o dată cu dreptul la autodeterminare al popoarelor din Ungaria, dreptul la existență liberă a românilor din Transilvania. În același timp el este o confirmare în fața lumii întregi, cu girul marilor puteri, că România avea față de Ungaria drepturi legitime de susținut.

În toamna fierbinte și, tot-

alte teritorii românești de sub dominație străină și-au putut rosti liber cuvîntul și, în temeiul dreptului de autodeterminare, să-și afirme dorințele cu privire la organizarea și conducerea lor viitoare.

Adunarea Națională de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia — care a hotărît Unirea pentru totdeauna a Transilvaniei cu România — s-a distins nu numai prin înălțimea politică-morală a conducătorilor cu simț de răspundere istorică, care au declarat răspicat că împlinindu-și destinul istoric românii nu vor nicicum să ia locul foștilor asupritori, ci și prin imensa mulțime a maselor populare, uimitor de conștiente și disciplinate, care au venit de pretutindeni să participe la actul propriei lor dezrobiri din lanțurile vitregiei seculare. Elanul impresionant și demnitatea cetățenească a celor ce alergaseră din toate părțile Transilvaniei, Crisanei, Maramureșului și ale Banatului cu întreagă curătenia sufletului lor oțelit în lupte, gata să închine ca dar neprihănit și să aducă la matca României întregite partea cea mai de valoare a Daciei lui Traian — cum vibră și se exprima în urmă cu decenii istoricul Ioan Lupas — era în toate privințele la înălțimea momentului istoric, unic în zbuciumatul trecut al neamului românesc.

Erau la Alba Iulia, în Sala devenită a Unirii, în acea Zi unică, 1228 de delegați, încredințați de națiune cu mandate ferme asupra a ceea ce aveau de hotărît și de înfăptuit. Dintre aceștia, 852 erau aleși ai cercurilor electorale, apoi reprezentanții celor do-

(continuare în pag. a III-a)

ței, ca biruitoare în război, ci de partea ei era dreptatea istoriei.

Dominația Ungariei asupra teritoriilor locuite de români

odată, izbăvitoare a anului 1918, cînd Imperiul dualist austro-ungar oprimator de popoare se prăbușea, românii din Transilvania și din cele-

O poezie mai puțin cunoscută

Vorbeau azi noapte două așe...

de OCTAVIAN GOGA

Venea un vîfor să ne-ngroape
Și grindina-mi bătea la geam,
Vorbeau azi noapte două așe
Și vorba lor o-nțelegeam.
Își lumina necunoscutul
Cu fulgere din deal în deal
Și chiotînd prin neguri Prutul
Vorbea cu Murășu-n Ardeal:

„În taina apelor afunde
„n țintirim de veacuri port,
Mi-e albul înspumatei unde
Mai trist ca giulgiul unui mort.
Din vreme-n vreme mă străbate
Un lung îndepărtat fior,
Și-ncheieturile trunchiate
Atîta de cumplit mă dor.

N-auzi cum strigă basarabii
Blestemul zilelor ce vin,
Cum sună-n buciom pîrcălabii
De la Soroca la Hotin?
Eu simt cum matca mea tresare
De-al amintirilor șuvoi,
Arcoșii lui Ștefan cel Mare
Îmi cer azi moaștele-napoi.”

Poezia „Vorbeau azi noapte două așe...” este încă o dovadă că opera lirică a lui Octavian Goga nu este cunoscută în întregime cititorului de azi. Textul a apărut în revista *Luceafărul*, nr. 22, din 1912, fiind inclus apoi în ciclul *Coarde vechi* din volumul *Din umbra zidurilor* (1913), pentru ca din edițiile din ultimele decenii să fie exclus. Cum reiese din precizarea autorului însuși, textul a fost ocazionat de împlinirea unui se-

col de cînd Basarabia fusese smulsă din trupul patriei-mame. Tristul eveniment era receptat de poet pe fondul demnității ofensate și al amărăciunii pricinuite, după 1910, de „tratativele” cu românii transilvăneni inițiate de pontifii guvernamentali și patronate cu aroganță de contele Tisza. Politicii de „dominațiune” și de sfidare a drepturilor istorice firești ale poporului român acesta îi opune — scria Goga într-un articol

Așa tulburător de țară
Văia ne-nduplecatul glas,
Pin' fulgerele se curmară
Și-o ploaie blind a mai rămas.
Atunci o-ntunecată noapte
Pe creasta codrilor cădea,
Și-n plinset lin urzit din șoapte
Bătrînul Murăș răspundea:
„În valul meu de veacuri plînge
Același vaier stîns și mut,
Mai multe lacrimi decît sînge
Nisipul meu a cunoscut.
Tu-ți plîngi mărirea îngropată,
Eu jalea veche an de an,
Tu ai avut părinți odată,
Eu veci de veci am fost orfan...
Așa vorbeai îndurerate,
Sub cerul înorat și crud,
Bolnave riuri turburate
Și-acum durerea v-o aud.
Nedumerirea mă supune
Cînd rostul patimii v-ascult,
Căci inima nu-mi poate spune,
Pe care să vă plîng mai mult...”

din aceeași perioadă „credințe care izvorăsc din sentimentul de unitate sufletească marelui corp național românesc de pretutindeni”. Poezia reprodușă exprimă o asemenea stare de spirit, prevestitoare a înfăptuirii Marii Uniri prin actul de la Alba Iulia, menit să legitimeze unitatea de veacuri a tuturor românilor pe care nimeni și nimic n-au putut-o sfărîma ori altera.

Ilie GUȚAN

1 Decembrie 1918 la Medias

În fiecare an ne oprim cu capetele descoperite și cu sufletele înfiorate de nădejde, în fața preamăritei zi de 1 Decembrie 1918.

Dacă întoarcem înapoi filele de calendare ale zbuciumatei noastre istorii, 1 Decembrie ne apare drept cea mai fericită zi a neamului. Prin marea Adunare Națională de la Alba Iulia, marele Sfat Național al Românilor din Ardeal, în virtutea dreptului la autodeterminare, prin voință liberă și prin impresionantă unanimitate a unui plebiscit cu adevărat național, a declarat Unirea cu România, în nesfîrșite aclamații ale poporului. De la Medias au votat Unirea: dr. Demetru Papp, dr. Dionisie Roman, Alex Comșa, Ioan Călburean și Ioan Dăian.

Actul istoric și epocal din Alba Iulia lui 1 Decembrie 1918 înseamnă desăvîrșirea unui proces de veacuri, înseamnă desăvîrșirea unității naționale. Nu este un dar venit din senin, ci încununarea unei lupte multiseculare pentru eliberarea de asuprirea națională și socială. 1 Decembrie este o culme în istoria noastră, o culme spre care masele populare au năzuit de secole.

1 Decembrie 1918... Mă năpădesc amintirile și mă cutremură aducerea aminte a vîrfului de entuziasm de atunci. Eram copil de 8 ani. Vestea adunării de la Alba Iulia, cu iuteala fulgerului, a prinsese satele și orașele pe întreg cuprinsul Transilvaniei, Banatului, Crisanei și Maramureșului. Ca o flacără fără vatră sau, dacă vreți, ca vatra cîntărea Daciei Traiane, vestea marelui adunări colinda pămîntul strămoșesc de-a lungul și de-a latul.

Ca șuvoaiele crescute de apa dezghețului coborau sate-

le Ardealului spre Alba Iulia, cetatea năpraznicului Mihai Viteazul.

Parcă acum văd cum coborau pe „Hulă” spre Medias țărani din Blăjele închinați cu tricolorul național și cu brîul bucuriei, veneau țărani din Ighis Nou, Moșna, Bratei, Dîrlos, Proștea Mare, Vorumloc și din alte sate în Piața Mare a Mediasului. Aici au depus jurămîntul că vreau să fie oameni liberi și să se unească cu țara. Parcă dintr-o poruncă mai presus de fire, se deschiseseră porțile cerului. Clopotele bisericilor vesteau sfînta libertate. Văzduhul cloceea de cîntece de slavă și de vitejie ca „Deșteaptă-te, române”, „Imnul Unirii”, „Tricolorul” și altele. Consiliul Național de pe Tîrnave, gările naționale în frunte cu căpitanul Romulus Moldovan, delegații satelor și orașelor, bătrîni și tineri, îmbrăcați în haine de sărbătoare, curgeau cete-cete, sub faldurile filifinde ale tricolorului, spre cetatea Bălgradului, unde avea să se vestească desăvîrșirea unității naționale. Iar noi cei mici și nevîrstnici, cu minile puse streșină la ochi îi petreceam pînă departe la marginea zării și de acolo înainte îi însoțeam cu focul inimilor noastre și cu vîpăile, crescute cît Negoitul, ale imaginației. În mințile noastre de copii, Alba Iulia lua proporții împărătești: o vedeam mare, strălucitoare, ca o magnifică icoană a întregului neam românesc. Nici nu ne puteam închipui altfel cetatea în care se proclama Unirea Transilvaniei cu România. Și toată copilăria și prima noastră tinerețe ne-am legănat-o în credința că ceea ce s-a făcut la Alba Iulia la 1 Decembrie 1918 s-a făcut pentru vecie.

George TOGAN

1 DECEMBRIE — ZIUA MARI UNIRI, ZIUA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

(urmare din pag. a II-a)

uă confesiuni românești, ai diferitelor societăți și asociații culturale și economice, profesionale, de femei, de tineret, reprezentanți ai gărzilor naționale.

Se alăturau, spre a întări prin participarea lor mandatul încredințat delegaților aleși, peste 100.000 de români, veniți din toate colțurile Transilvaniei. Era aici Adunarea reprezentativă a populației majoritare. Avea deci, competența și capacitatea din punct de vedere juridic, de a decide asupra statutului legal al teritoriului pe care îl locuia. Depozitară a suveranității naționale, Adunarea „decretează Unirea acelor Români și a tuturor teritoriilor locuite de dinșii cu România”. Hotărârea era consecința mandatului expres transmis delegaților de cei pe care aceștia îi reprezentau la Alba Iulia. Trebuie să mai adăugăm că delegații s-au pronunțat în afara oricărei influențe externe. Armata română va ajunge la Alba Iulia numai la 7/19 decembrie 1918. Decizia era exclusiv rodul năzuințelor și energiei populației din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș. Grăitoare este și declarația pe care, cu câteva zile în urmă, o făcea Oskar Jozsi. Întrebat ce va face guvernul ungar dacă se proclamă Unirea Transilvaniei cu România, acesta răspundea: „Natural, noi nu o putem împiedica”.

Dacă în primul articol al Hotărârii se „decreta” Unirea, pentru că era un mandat expres în acest sens, în art. 3 se proclamă „principiile fun-

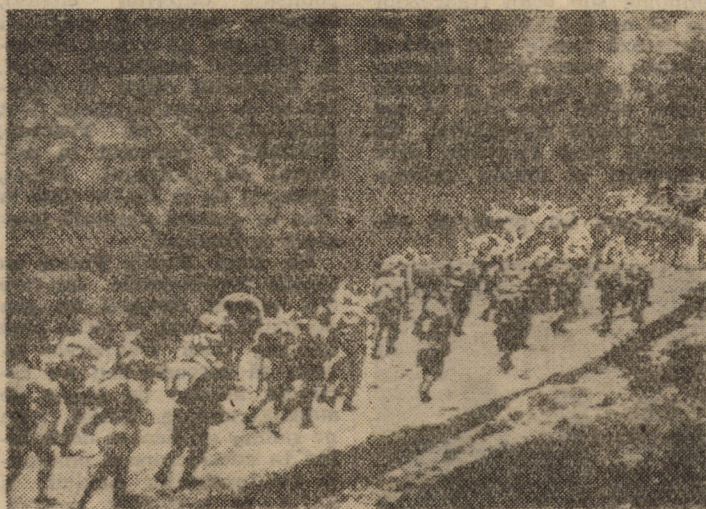
damentale la alcătuirea noului stat român”. În cadrul discuțiilor care au avut loc la 30 noiembrie, s-a introdus, la pct. 3 „înfăptuirea desăvârșită a unui regim curat democratic pe toate terenele vieții sociale”. La pct. 5 s-a introdus formularea „reformă agrară radicală”. În general, se desprinde cu claritate o largă concepție democratică. Oprimată secole de-a rândul, națiunea română, eliberându-se, nu devine din asuprită, asupritoare. Nu confundă clasele stăpânitoare ale trecutului cu popoarele conlocuitoare, cărora le recunoaște „deplină libertate națională”. Pentru muncitori se cer „drepturi și avantaje ca și muncitorilor din cele mai avansate state industriale din apus”.

Tot atât de generoasă este și concepția exprimată în Hotărârea de la Alba Iulia despre așezarea comunității internaționale. În acest sens, articolul 4 precizează: „Adunarea Națională dă expresie dorinței sale, ca Congresul de Pace să înfăptuiască comuniunea națiunilor libere în așa chip, ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile, mari și mici deopotrivă, iar în viitor să se elimine războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale”.

La încheierea Marii Adunări Naționale, octogenarul Badea Gheorghe (Pop de Băsești), președintele de onoare al adunării — răsplata națiunii pentru 60 de ani de lupte politico-naționale, cu ochii scăldați în lacrimile bucuriei, rostea cuvintele dreptului Solomon, adaptându-le momentului istoric: Acum slobozește, Stăpîne, pe robul tău în pace,

căci văzură ochii mei mintuirea neamului românesc”. El socotea, deci, procesul istoric definitiv încheiat și așa îl vor

socoti românii atîta vreme cît va trăi neamul românesc — întrucît de partea noastră este dreptatea istoriei.

Recunoașterea internațională a unui drept istoric

La 18 ianuarie 1919, în Sala Oglinzilor de la Versailles, președintele Franței, Raymond Poincaré, a descris lucrările Conferinței de Pace.

România a participat la lucrările „parlamentului popoarelor” după ce luptase în războiul mondial pentru dezrobirea teritoriului național, în coaliția Atlantici (și la cererea acesteia), iar condițiile participării ei au fost stabilite prin tratatul încheiat cu Franța, Anglia, Rusia și Italia la 4/17 august 1916. Ea făcuse supreme sacrificii umane și materiale, își respectase obligațiile asumate în tratate și convenții; opt sute de mii de

oameni din armată și din populația civilă au fost uciși de inamic sau secerăți de foamete și boli, respectiv 11% din populația țării.

România se prezenta la Conferința de Pace cu încredere în marea operă de justiție ce urma să fie îndeplinită. Mai ales că ea aducea spre recunoașterea oficială a acestui for internațional hotărârile istorice ale poporului român, proclamate solemn și definitiv în Adunările de la Chișinău (27 martie), Cernăuți (28 noiembrie) și Alba Iulia (1 decembrie 1918). Conferința Pacii de la Paris nu era în si-

tuația de a crea ea un stat român unitar, pe acesta îl înfăptuise poporul român. Conferința a fost chemată să dea consacrare juridică internațională noului statut teritorial și politic, prin recunoașterea principiului autodeterminării naționale, și să nu ofere României un dar.

Aceasta era problema care se detașa, prin importanța sa fundamentală, din ansamblul problemelor care interesau România la Conferința de Pace.

După numeroase și energice intervenții ale delegației române pe lângă „cei patru mari”, de a i se recunoaște României statutul de aliat și de respingere a imixtiunilor acestora în treburile noastre interne — mergînd pînă la retragerea lui I.C. Brătianu de la Conferință și demisia sa de la șefia guvernului — România a semnat la 10 decembrie 1919 Tratatul cu Austria de la Saint-Germain prin care se confirma hotărârea de Unire a întregii Bucovine cu Țara-Mamă.

Cu Ungaria învinsă, situația era deosebit de complexă și complicată în primăvara lui 1919. Conferința de la Belgrad (13 noiembrie 1918) lăsa prin limita de democrație fixată între cele două țări vecine (pînă la delimitarea definitivă a graniței — M.R.) o parte însemnată din vestul țării noastre sub administrația Ungariei. Refuzul guvernării contelui Karolyi de a recunoaște dreptul de autodeterminare națională de la Alba Iulia era un indiciu clar că Ungaria se crampona de men-

(continuare în pag. a IV-a)

Profesorul Aurel Popa (Arpașu de Sus) — un luptător marcant pentru Marea Unire

Dintre sibieni — și au fost mulți — ne oprim acum asupra unui mare român, pe nedrept aproape uitat, un distins profesor de limbă română și filozofie, cu merite remarcabile și în perioada de după Unire, un om care a pus umărul la construirea și consolidarea României Mari, trudind la reorganizarea învățămîntului românesc din Transilvania, iar ca subsecretar de stat pentru Culte în guvernul marelui mareșalului Antonescu, a înfrumusețat, a dotat și a înmulțit lăcașurile de cult. Trebuie, așadar, să rămînă în sufltele și inimile noastre profesorul Aurel Popa din Arpașu de Sus, jud. Sibiu (27 martie 1888 — 18 iulie 1980).

Aurel Popa a dezertat în iunie 1916 din armata austro-ungară, într-un moment cînd intrarea României în război pentru dezrobirea Transilvaniei era iminentă, și peste muntele Arpașu Mare a trecut în România, înrolîndu-se în armata țării. Ardelenii refugiați în Moldova, la Iași — într-o vreme cînd țara era supusă unor cumplite încercări —, au luat inițiativa convocării, sub conducerea lui Octavian Goga, refugiaților transilvăneni și bucovineni, pentru ca într-o adunare generală să-și aleagă un Comitet reprezentativ. „Comitetul de 12 persoane”, ca organ de luptă împotriva represaliilor și stăpînirii austro-ungare.

Întrunirea a avut loc la 7 ianuarie 1917 la Iași, în marea sală de la Spiridonie, fiind aleși în „Comitetul de 12”: V. Lucaciu, O. Goga, dr. I. Nistor, me-

dicul dr. Titul Perteș (Făgăraș), prof. Aurel Popa (Sighișoara-Oradea), scriitorul Zaharia Bărsan (Cluj), ziaristul Sever Bocu (Lipova), col. Popovici, av. Simion Tarșea (Brașov) av. Laurian Gabor (Cluj), av. Ion Urdea (Sighișoara), prof. univ. Ion Matei (Cluj). La festivitatea care a urmat, onorată de Gh. Mărzescu, prefectul de Iași, și de trei membri ai guvernului român, au făcut vibrante declarații V. Lucaciu și O. Goga. Lucaciu a preconizat acțiunea organizării „legiunii de voluntari, alți aici în Moldova, din rîndul refugiaților, patrioților români ardeleni și bucovineni, cît și în Rusia și Italia dintre prizonierii români căzuți în captivitate. Iar O. Goga, „luptătorul vizionar, care deslusea conturul României Mari înainte ca ea să fi fost zămislită”, a declarat: „Dezrobirea Ardealului se obține numai prin sacrificiu din partea tuturor, deci și a ardelenilor... Noi declarăm război monarhiei austro-ungare pentru a alipi Ardealul la patria noastră, la România. Prof. Aurel Popa, la rîndul său, a ținut să reamintească o cugetare a gînditorului englez Carlyle, împărtășită lui și colegilor săi în vremea studenției la Sibiu de către Onisifor Ghibu: „Omul să nu se plîngă niciodată în contra vremii în care i-a fost dat să trăiască. Sînt rele vremurile, ei bine, pentru aceasta sîntem noi aici, ca să le facem bune”.

(continuare în pag. a IV-a)
Mihai RACOVITAN

Presă sibiană de la 1918

(urmare din pag. 1)

nării scrie referitor la semnificația Bălgradului (Alba Iulia) pentru poporul român.

„La Bălgrad s-a făcut astfel unirea în limbă a tuturor românilor resfirați prin multe țări. Tot în Bălgrad se săvîrșește unirea noastră a tuturor românilor sub o singură stăpînire națională (Telegraful Român nr. 129 din 30 nov. 1918 — „Bălgrad”).

Toate ziarele și revistele românești care apar după 1 Decembrie 1918 în Sibiu anunță pe primele pagini un eveniment unic: Unirea cu România. „Gazeta Poporului” în nr. 49 din 8 decembrie, scrie: „Strălucita sărbătoare națională din Alba-Iulia a adus pe seama poporului românesc din Ardeal, Banat și Țara Ungurească mult așteptatul cuvînt de mintuire. Cum năzuiește cerbul însetat spre izvorul de apă răcoritoare, așa a alergat poporul numeros, rîvnind să asculte hotărîrea cea mare de la Bălgrad. Văzduhurile și apele, cu puterile lor, n-au fost în stare să oprească năvala unei așa de mari mulțimi de oameni, cum nu s-a mai pomenit la noi, niciodată (Gazeta Poporului nr. 49 din 8 dec. 1918 — „Unirea cu Regatul României”).

În numărul din 6 decembrie „Telegraful român” publică cu titlul „Proclamarea României” un amplu reportaj despre desfășurarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia. Reportajul continuă și în nr. 132 din 7 decembrie.

Revista „Transilvania”, organul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” (ASTRA), în numărul din decembrie 1918 scrie: „Prin hotărîrea epocală, adusă în 1. i. c. la Alba Iulia, de a ne împreuna pentru toate timpurile cu frații noștri de peste Munți, s-a îndeplinit visul de veacuri al Neamului nostru, s-a dat cea mai firească soluție năzuințelor noastre politice (Transilvania, nr. 1—12 din decembrie 1918 — „După adunarea de la Alba Iulia”).

În articolul de fond publicat în numărul 1 din 14 decembrie 1918 al „Gazetei oficiale” (editată de Consiliul dirigent al Transilvaniei, Banatului și părțile românești din Ungaria) citim: „Adunarea națională ținută în 18 Noiembrie (1 Decembrie) a.c. la Alba Iulia într-un gînd și cu nespuse sufltele a îndeplinit visul de veacuri al națiunii române din Transilvania, Banat și Țara Ungurească și a decretat unirea acestor ținuturi cu Regatul României... Cu smerențe ne închinăm memoriei înaintașilor noștri, cari veacuri de-a rîndul/au suferit încălcarea nemiloasă, păstrînd cu credință ființa românească și pregătînd astfel învierea acestui neam la viața

liberă și rodnică pentru umanitate. Monument neperitor se înalță în sufltele românești tuturor acelor bravi Români, cari în războiul mondial și-au vărsat sîngele, murind pentru libertatea și unitatea nației române...”

Vrem, ca pe pămîntul țării noastre să stăpînească dreptatea și libertatea. Dreptate și libertate nu numai pentru Români, ci și pentru națiunile conlocuitoare, pe cari soartea de multe veacuri ni le-a pus de vecini. Vrem să stăpînească dreptate și libertatea nu numai pentru cel tare și puternic ci și pentru cel slab și umilit...”

Prin hotărîrea epocală de la Alba Iulia, un vis devine realitate. Românii de aici au trecut „Prin suferință la biruință” — cum sugestiv își intitulează I. Broșu un articol în nr. 2/12 ian. al G.P. — pentru că „Gîndul unității naționale ne susținea: prin el trăiam sau muram. Numai așa ne tălmăcim uriașul avînt de împotrivire al neamului nostru și trînicia cu care obicinuim să înfruntăm temnița, glonțul și spînzurătoarea. Unitatea națională era pentru noi, ardeleni, jarul fermecat, din prinosul căruia, întocmai ca și bîdiviul lui Făt-Frumos, sorbeam tîria marilor speranțe seculare”. (Gazeta poporului nr. 2 din 12 ian. 1919 — „Prin suferință la biruință” (I. Broșu). În același număr este publicată știrea că „națiunea săsească intrunită la Mediaș în 8 ian. a hotărît cu toate voturile Unirea cu România.”

Ziarul „Adevărul”, organul Partidului Social-Democrat din Ardeal, și care, începînd cu numărul 48, apare la Sibiu, referindu-se la actul Unirii reliefa: „La această adunare istorică au luat parte și reprezentanții partidului nostru contribuind și dînsii prin votul lor la aducerea hotărîrei. Era de datoria lor să facă aceasta, căci chiar social-democrația recunoaște dreptul fiecărui neam de a se desvolta nestînjînit în cadrele sale naționale”. (Adevărul, nr. 48 din 15 dec. 1918 — „Către poporul muncitor român”).

Iată deci că lupta pentru desăvîrșirea statului național român unitar a fost dusă de către toate categoriile sociale, indiferent de vederile lor politice. După atîtea vitregii îndurate, românii ardeleni pot, în sfîrșit, spune: „De astăzi înainte — avem patrie! Golul din sufltele noastre îl umple un simțămînt nou, simțămîntul iubirii de patria noastră, care ne va fi izvor de putere, izvor de mîncă și de viață nouă. Nu ne-am strămutat pe pămînt nou, ci ne găsim pe același pămînt pe care s-a scurs în suferință viața de veacuri a neamului nostru, pe pămîntul în care și dorm somnul de veci moșii și strămoșii noștri” (Gazeta poporului, nr. 3 din 19. ian. 1919 — „Avem patrie” (N. Bălan).

1 DECEMBRIE — ZIUA MARI UNIRI, ZIUA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

(urmare din pag. III)

ținerea unei părți cît mai mari din teritoriile pe care le încorporase în trecut; atitudine menținută și după ce în această țară a izbucnit revoluția „roșie”.

Or, în privința teritoriilor unite cu România, rapoartele lui Alex. Vaida-Voievod (membru important al delegației române) trimise lui Iuliu Maniu de la Paris, demon-

rol dublu... Maghiarii ne ucid și batjocoresc frații și părinții... Ei trimit trenuri blindate sub ochii francezilor ca să ne terorizeze... Ei organizează bande care ucid și jefuiesc, prezentînd ofițerilor englezi etc. care nu ne cunosc limba astfel lucrurile că noi am fi comis atrocitățile. Cu aceleași știri fabricate prin falsificări ei umplu străinătatea”.

Brătianu i-a prezentat mi-

mat unirea, sînt expuși bandelor maghiare, atrocitățile comise, mizeria financiară, comisiile ofițerilor englezi, francezi, conduse de maghiari pe cînd noi nu putem controla falsurile maghiare”. Apoi, la banchetul oferit în onoarea sa de Louis Barthous (fost prim-ministru al Franței), Brătianu a reclamat în discursul său „întregul Banat, România de la Nistru pînă la Tisa în granița naturală integrală a Dunării”.

Un timp, Marile Puteri au socotit evenimentele militare din centrul Europei un gen de conflict local, și nu le prea interesa dacă frontierele aveau să respecte sau nu cerințele impuse de actele de autodeterminare. Altfel, nu ne putem explica — decît luînd în considerare și ignoranța conducătorilor Angliei și S.U.A. în realitățile politice, istorice și geografice din zona în discuție — accentuarea u-neltirilor emigrației ungare din țările anglo-saxone contra României, Cehoslovaciei și Iugoslaviei, încercările de tratative cu guvernul bolșevic al lui Bela Kuhn, care la un moment dat se pare că urma să fie invitat la tratative, intenția de creare a unei „republici” a Banatului, ca stat tampon între România, Ungaria și Iugoslavia, vehicularea readucerii unui Habsburg pe tronul Austriei și Ungariei, ca și crearea unei confederații danubiene.

Preocupate pînă în acel moment de perfectarea clauzelor Tratatului de Pace cu Germania, puterile Antantei au hotărît, la 26 februarie 1919, ca pînă la stabilirea graniței definitive româno-ungare, să se creeze o zonă neutră. Apoi, în urma altor in-

tervenții, repetate ale delegației române pe lingă „Cei patru mari”, s-a hotărît ca armata română să-și fixeze pozițiile pe aliniamentul Arad — Oradea — Carei — Satu Mare, lăsînd însă orașele respective sub ocupație inamică, retragerea armatei ungare dincolo de această zonă neutră și demobilizarea unei mari părți a ei. Ungaria a refuzat însă sistematic să se conformeze, guvernul lui Bela Kuhn redeschizînd ostilitățile militare contra României și Cehoslovaciei, mizînd și pe sprijinul Armatei roșii Ucraine, declarînd totodată că „se consideră în stare de războiu cu toate statele de la care are ceva de revendicat”.

Noul focar de război izbucnit prin atacarea Cehoslovaciei și României de către Ungaria lui Bela Kuhn, faptul că Lenin îi comunica „că se va avea în vedere ca, prin Basarabia, Bucovina și Galiția, să se întindă o mînă de ajutor Republicii Sovietice Ungare”, a alarmat Consiliul Suprem, care acum a cerut reprezentanților militari să analizeze posibilitatea unei acțiuni militare împotriva Ungariei cu participarea trupelor române, sîrbe și franceze, ajungîndu-se la contraofensiva armatei române și ocuparea de către aceasta a Budapestei la 3 august. În prealabil, delegația română a cerut aliaților despăgubiri de război din partea Ungariei, încheierea păcii cu Ungaria numai dacă în această țară se va instaura un guvern democratic. În aceeași vreme, Consiliul miniștrilor de externe ai Conferinței de Pace comunica granițele României și Cehoslovaciei cu Ungaria,

frontiera recunoscută fiind, în esență, cea actuală și ca atare acceptată de guvernul român.

La 4 iunie 1920, la palatul Marele Trianon, 22 țări își puneau semnătura pe Tratatul de Pace cu Ungaria, care recunoștea astfel fără echivoc faptul că Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul s-au unit și fac parte din România.

În legătură cu hotărîrea de unire a Basarabiei cu România, deoarece nu s-a ajuns la încheierea unui tratat între România și statul sovietic, la 28 octombrie 1920 Marea Britanie, Franța, Italia și Japonia au semnat un tratat prin care se recunoștea unirea Basarabiei cu România; în 1933, Statele Unite au recunoscut și ele această unire.

Atitudinea fermă și demnă a delegației române a făcut o impresie puternică în cercurile Conferinței de Pace și a cîștigat simpatia și sprijinul opiniei publice internaționale, ca și ale unor cercuri influente din Occident.

Învîgînd o serie de obstacole, prin tratatele de la Saint Germain și Trianon, s-a recunoscut și s-a consacrat în plan internațional evenimentul istoric al desăvîrșirii unității de stat a României. A fost de fapt opera poporului român, ideal pentru înfăptuirea căruia li s-au adăugat jertfelor date de nenumăratele generații de români venite din străfundurile istoriei, cele ale sutelor de mii de români în războiul de dezrobire și unitate națională (1916—1918), pentru înfăptuirea căruia și-au dăruit întreaga lor energie spiritele cele mai luminate ale națiunii noastre.

strează că atitudinea delegației române este fără echivoc. „Proclamarea unirii e emanația voinței întregului nostru neam și a fost unanimă! Sașii găsind o garanție pentru libertatea limbii și profesiunii lor în hotărîrile de la Alba Iulia, s-au unit și ei. La solemnitatea predării actului unirii noastre au asistat toți reprezentanții diplomați ai aliaților. Dar ce văzurăm? Karolyi a jucat un

nistrului de externe francez Stephen Pichon, punctul de vedere românesc, stăruind pentru înaintarea trupelor române peste linia de demarcație și evacuarea Banatului de către trupele sîrbești. „A fost dur și hotărît”... Iar Vaida a expus „cum mama președintelui Consiliului Dirigent (Iuliu Maniu — M.R.) și președintele Marii Adunări Naționale (Gh. Pop de Băsești) sub a cărei conducere s-a procla-

Prof. Aurel Popa — un luptător pentru Marea Unire

(urmare din pag. III)

În încheierea solemnității, cei 12 reprezentanți ai refugiaților transilvăneni și bucovineni „pe pămîntul liber al Țării Românești” au semnat declarația de război împotriva Austro-Ungariei, transmisă Vienei de Ion I. C. Brătianu, primul ministru al României. „Consecințele logice după declarația de război au fost: înrolarea noastră în armata română, cu forme legale, cu renunțarea la cetățenia austro-ungară și acceptarea cetățeniei române... ceea ce eu am făcut — mărturisește Aurel Popa — în clipa cînd am intrat pentru prima dată pe pămîntul României, la Pitești, obținînd dovada de renunțare la cetățenia austro-ungară, nr. 16413/1916, ca cetățean român, eliberată de organele Ministerului de Interne”.

Totodată, toți membrii Comitetului refugiaților români ardeleni și bucovineni au fost investiți cu depline puteri pentru organizarea voluntarilor în armata română, prin actul confidențial „mobilizare” nr. 2980 din 7 ian. 1917, dat de Ministerul de Interne al României.

Constituirea Comitetului românilor refugiați, ca și organizarea militară a celor aflați pe teritoriul Rusiei, Italiei, Franței, dovedea că foștii „cetățeni” ai monarhiei dualiste nu s-au împăcat niciodată cu stăpînirea străină, ridicîndu-se cu armele în mîini pentru a o înlătura, exprimînd astfel puternică voință de unire cu România a tuturor românilor din Austro-Ungaria.

Un fapt de importanță ne este comunicat de Aurel Popa: „la dorința expresă a Comitetului de 12 al refugiaților, guvernul țării l-a trimis pe tribunul părinte dr. Vasile Lucaciu (n-a fost singurul trimis în astfel de misiuni, au fost și O. Goga, Sever Bocu ș.a. — M.R.) în străinătate să strige Occidentului protestul nostru. El a răscolit opinia publică din America (cu ajutorul insufletit al românilor americani — M.R.), a organizat legiuni de voluntari români pe frontul italian, a ținut conferințe în Elveția, a rostit discursuri la Paris și, cînd un diplomat american l-a întrebat dacă Ardealul judecă la fel, dr. Vasile Lucaciu i-a răspuns cu demnitate calmă: „fiți liniștiți domnul meu, acolo unde sînt eu, acolo bate inima Ardealului”.

Luînd cunoștință de cele petrecute în România, autoritățile austro-ungare au luat măs-

suri drastice împotriva membrilor „Comitetului de 12”. Astfel, a fost condamnat la moarte (în lipsă) pentru „înlaltă trădare de patrie ungară”, profesorul Aurel Popa, vînzîndu-i-se toate lucrurile și biblioteca în Sighișoara (unde era stabilit înainte de a trece clandestin în România — M.R.) conform hotărîrii Tribunalului din Dumbrăveni, nr. 956 și 1400/1917.

Aurel Popa s-a înrolat în armata română și a luptat pe front pînă la demobilizarea din 2 aprilie 1918, potrivit hotărîrii Marelui Stat Major nr. 35 din 2 aprilie 1918, Iași.

R. MIHAI

P.S. Acestui Român sibian, condamnat la moarte de autoritățile militare ungare pentru lupta sa în slujba înfăptuirii Unirii celei Mari, îi propun — sper ca oficialitățile sibiene să fie receptive — atribuirea unei străzi din municipiul Sibiu care să-i poarte numele. Ar fi o cinste pentru urbea noastră.

DECLARAȚIE

Aniversăm, la 1 Decembrie, cel mai mare act din istoria românilor — Marea Unire din 1918. Unitatea național-statală, înfăptuită prin efortul și sacrificiul a nenumărate generații, a fost opera istorică a poporului român. Contribuția determinantă în conducerea procesului istoric de unire a Transilvaniei cu Patria Mamă au avut-o cele două forțe politice ale românilor transilvăneni — Partidul Național Român și Partidul Social Democrat, care au alcătuit, pe bază de paritate, Consiliul Național Român Central, unicul for care reprezenta voința poporului român din această importantă provincie istorică. Un rol remarcabil în lupta pentru realizarea și recunoașterea internațională a unirii i-a revenit Partidului Național Liberal, care s-a aflat la conducerea țării în acele momente istorice.

Din această perspectivă, cele trei formațiuni politice apreciază, acum cînd sîrbătorim pentru prima dată după decenii de dictatură comunistă actul unirii în libertate, că principiul Partidului Național Tăranesc — creștin și democrat

piile care au stat la temelia făuririi României Mari își găsesc deplină actualitate și pentru realizarea lor este necesară:

● Înlăturarea oricăror forme și rămășițe ale totalitarismului comunist, în conformitate cu idealurile Revoluției din decembrie 1989 și instaurarea unui regim politic de autentică democrație.

● Formarea unui guvern de uniune democratică națională care să asigure ieșirea din impasul economic, să rezolve gravele probleme sociale și morale cu care se confruntă societatea românească și să realizeze, pe această bază, reconcilierea națională.

Apreciem că înfăptuirea obiectivelor de mai sus ar asigura restabilirea prestigiului internațional al României și reintegrarea ei în comunitatea țărilor democratice.

Acum, cînd sîrbătorim Marea Unire din 1918 — ziua noastră națională — ne adresăm compatrioților noștri cu chemarea de a acționa pentru realizarea acestor idealuri.

Partidul Național Tăranesc — creștin și democrat Partidul Social-Democrat
Partidul Național Liberal

Sărbătoare la Miercurea Sibiului

În cadrul „Zilelor Astrei”, comuna Miercurea Sibiului organizează, duminică, 2 decembrie a.c., o suită de activități dedicate Marii Uniri.

După săvîrșirea Sfintei Liturghii ortodoxe, va fi dezvelită și sfințită o placă comemorativă pe casa lui Ilie Măcelariu, în care la 1869 a luat

ființă Partidul Național Român. Se va continua cu un simpozion și cu constituirea Despărțămîntului Miercurea al „Astrei”.

Pentru miercureni din Sibiu, s-a pus la dispoziție un autobuz, cu plecarea din fața Hotelului „Bulevard”, duminică, ora 8.